Palliatieve zorg bij covid-19

Covid-19 kent meestal een grillig beloop en symptoombestrijding is zeker in de laatste levensfase heel lastig. **Aandacht geven is meer dan ooit het credo.**

tekst **Jeroen Wapenaar**

Pas op dat het coronavirus je niet op het verkeerde been zet, benadrukt verpleegkundig consulent palliatieve zorg Steintje Brands, werkzaam in OLVG in Amsterdam. 'Veel patiënten met covid-19 ervaren de benauwdheid niet als ingrijpend, terwijl waardes wel degelijk een ernstig zuurstoftekort laten zien. De meeste patiënten met covid-19 die ik heb gezien waren wel vermoeid, maar zeiden dat het met hun ademhaling goed ging, ondanks een saturatie van minder dan 80%.' Waardes duidelijk communiceren, zowel aan patiënten als aan naasten, is dan ook heel belangrijk, benadrukt Brands. 'Omdat patiënten en naasten anders misschien niet begrijpen hoe ernstig de situatie is.'

Ventilator tegen dyspneu?

Toch kan benauwdheid wel degelijk voorkomen bij covid-19. Voor adviezen om die te verminderen verwijst de Federatie Medisch Specialisten naar de richtlijn dyspneu in de palliatieve fase.¹ Deze adviseert bijvoorbeeld om het gevoel van benauwdheid te verminderen door het gezicht, en met name het mond-/neusgebied, te koelen met een ventilator. Op Nursing.nl ontstond daar discussie over: zorgt de luchtstroom niet juist voor verspreiding van het virus? Al is daar

nog niet alles over bekend, het expertisecentrum palliatieve zorg van het LUMC raadt het in zijn scholing over covid-19 en palliatieve zorg in ieder geval af. Inderdaad vanwege een mogelijk hoger verspreidingsrisico.²

Angst en onrust

Belangrijk bij angst en onrust is om – ondanks je masker – te zorgen voor herkenbaarheid, schrijft het LUMC in dezelfde scholing. Bijvoorbeeld door een foto van jezelf op je kleding te plakken. Ook het plannen van digitale contactmomenten met familieleden, bijvoorbeeld via beeldbellen, kan wat rust geven. Aandacht is echter het al-

van de oriëntatie: een rooster ophangen met wie er dienst heeft, een klok met een duidelijk zichtbare wijzerplaat en voor de patiënt belangrijke foto's.

Verder is het bij covid-19 ook voor de naasten heel belangrijk dat je verslechtering op tijd signaleert, want dan kan mogelijk nog beperkt bezoek worden toegelaten om afscheid te nemen, aldus het LUMC. 'Let op de bekende tekenen zoals blauwe lippen, snelle zwakke pols en een klamme huid, maar wees je ervan bewust dat je klinische blik je bij covid-19 in de steek kan laten,' aldus Brands. 'Win daarom bij de minste twijfel advies in bij een consultatieteam palliatieve zorg.'

'Blijf de grilligheid van covid-19 benoemen'

lerbelangrijkste dat je kunt bieden. Vraag de patiënt waar hij bang voor is, wat zijn verwachtingen zijn voor de nabije toekomst en wat jij daarin kunt betekenen.³

Delier

Een delier bij covid-19 komt relatief vaak voor. Hier kun je de bekende maatregelen nemen voor het ondersteunen

Noten

- 1 Leidraad Triage thuisbehandeling versus verwijzen naar het ziekenhuis bij oudere patiënt met (verdenking op) COVID-19, de medischspecialist.nl.
 - 2 Deze scholing bestaat uit 7 lessen en is gratis te volgen via zorgvoorbeter.nl, zoek op basisscholingen covid-19
 - 3 Zakkaartje Palliatieve zorg in coronatijd. Jeroen Bosch Ziekenhuis en onderwijsprogramma palliatieve zorg O2PZ. Gratis te downloaden op palliaweb.nl (klik op corona> ziekenhuiszorg> Palliatieve zorg in coronatijd).
- In Vlaanderen verscheen onlangs een e-learningmodule over palliatieve zorg bij kwetsbare ouderen met covid-19. Zie www.howest.be/covid19palliatieve